

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «РІДНА ШКОЛА»
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
ISRAEL TRAUMA COALITION (ISRAEL)
Sky Tel OÜ (Estonia)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VIII Міжнародної конференції

**Актуальні проблеми освітнього
процесу в контексті європейського вибору України**

12 листопада 2025 року

*м. Київ
КНУБА*

УДК 37.09

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 39 від 25 грудня 2025 року)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VIII Міжнародної конференції (12 листопада 2025 року). – Київ: Видавництво Ліра-К, 2026. – 836 с.

ISBN 978-617-520-492-4

У матеріалах VIII Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу: сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

УДК 37.09

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори.

© КНУБА, 2026

онлайн-конференції за участю здобувачів вищої освіти та молодих учених. 14 листопада 2024 року: збірник наукових праць [Електронний ресурс]. Вінниця: ВДПУ, 2024. С. 101–105.

3. Інноваційна діяльність вчителя: термінологічний словник / Огієнко О.І., Мільто Л.О., Калюжна Т.Г., Радченко Ю.Л., Красильник Ю.С., Котун К.В. Київ : Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України. 2016. 120 с.

4. Коротич А. Педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів професійного навчання до інноваційної педагогічної діяльності. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 81. Том 1. С. 276–283.

5. Красильник Ю. С. Дидактичний контроль та оцінювання у ВВНЗ як системна технологія. *Збірник наукових праць «Військова освіта» Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. 2009. № 2 (10). С. 30–34.

6. Красильник Ю. С. Концептуальні основи персонідидактики вищої школи. *Збірник наукових праць «Військова освіта» Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. 2020. № 1 (41). С. 181–190.

7. Крещанова С. Л. Фасилітаційна організація освітнього середовища із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. *Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики*: матеріали II Міжнародної наукової конференції, м. Кривий Ріг, 19 січня, 2024 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця, 2024. С. 434–439.

8. Лисеменкова С. С. Професійна освіта через практику: ефективність проектно-технологічного підходу. *Інноватика в освіті, дизайні та мистецтві*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Одеса, 24–25 квітня 2025 р.). Одеса: Університет Ушинського, 2025. С. 59–62.

9. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu (Y. Punie, Ed.). Publications Office of the European Union, Luxembourg. 2017. URL: <https://doi.org/10.2760/178382> (дата звернення: 02.11.2025).

10. UNESCO. Guidance for Generative AI in Education and Research. Paris: UNESCO, 2023. 48 s. URL: <https://cdn.table.media/assets/wp-content/uploads/2023/09/386693eng.pdf> (дата звернення: 02.11.2025).

УДК 37.01:378

Красильник Юрій Семенович,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри професійної освіти

Київського національного університету будівництва і архітектури;

Подлуцький Артем Максимович,

здобувач вищої освіти академічної групи ФВС 24-1

Київського національного університету будівництва і архітектури

УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН

У сучасних умовах стрімких трансформаційних змін – цифровізації, військово-соціальних викликів, реформування освіти, зміни запитів здобувачів і роботодавців – питання ефективної педагогічної взаємодії набуває особливого значення. Освітнє середовище стає поліконтекстним, мультимодальним і

динамічним, що вимагає від педагога нових компетентностей: здатності гнучко адаптувати навчальні стратегії, підтримувати психологічну безпеку, забезпечувати мотиваційний супровід, створювати умови для партнерської взаємодії та особистісного зростання здобувачів [1, 2, 3]. Ефективна педагогічна взаємодія постає не лише дидактичним, а соціально-психологічним феноменом, який визначає якість освітнього процесу, рівень залученості й успішності студентів, формування їхніх soft skills та здатності до саморозвитку.

В умовах трансформації освіти особливо актуальним стає вивчення механізмів, чинників та умов, що забезпечують продуктивну взаємодію «викладач–здобувач освіти», «здобувач–здобувач», «учасники освітнього середовища–цифрові платформи». Саме від якості цієї взаємодії залежить результативність формування ключових та професійних компетентностей, мотивації до навчання, здатності до комунікації та соціальної відповідальності. Метою дослідження є визначення умов, що забезпечують ефективну педагогічну взаємодію в контексті сучасних трансформаційних змін.

О. Чуйко та Є. Гладішко розкривають проблему умов ефективної педагогічної взаємодії в ситуації глибоких трансформаційних змін, спричинених повномасштабною війною. Автори виходять із того, що безпека освіти сьогодні розуміється значно ширше, ніж традиційний акцент на санітарно-гігієнічних нормах чи профілактиці насильства: війна радикально змінює контекст педагогічної діяльності, зміщуючи центр уваги з виключно дидактичних завдань на психолого-педагогічну підтримку учасників освітнього процесу. Важливою передумовою ефективної взаємодії виступає створення безпечного освітнього середовища, яке включає фізичну, психологічну, соціальну, екологічну та інформаційну складові, причому найбільш вразливою виявляється фізична безпека, а психологічна потребує суттєвого наповнення новим змістом. На емпіричному рівні показано, що переважна більшість педагогів (понад 80%) усвідомлюють зміну характеру своєї взаємодії з дітьми, батьками та колегами в умовах воєнного стану та стикаються з необхідністю допомагати нормалізувати психоемоційний стан здобувачів, який характеризується проявами страху, паніки, нервового збудження, апатії тощо; водночас значна частина педагогів не має сформованих компетентностей у сфері психосоціальної підтримки та часто покладається на інтуїцію й власний життєвий досвід, що обмежує ефективність педагогічної взаємодії. Особливої ваги набуває теза авторів про те, що педагог змушений поєднувати навчальну і «допоміжну» функції: його взаємодія зі здобувачем дедалі більше орієнтується не лише на контроль навчальних досягнень, а на увагу до емоцій, переживань, відчуття безпеки, що фактично перетворює педагогічну взаємодію на ресурс психологічної підтримки та стабілізації. Умовами ефективної взаємодії в такому контексті стають: готовність педагога працювати з кризовими

психоемоційними станами; базове володіння техніками самопомоги й підтримки інших; здатність до емпатійного, ненасильницького спілкування; гнучка організація освітнього процесу з урахуванням постійних загроз і повітряних тривог [5].

За Я. Шведовою ефективна педагогічна взаємодія в контексті трансформаційних змін розглядається як суб'єкт-суб'єктне партнерство викладача і студента, що особливо актуалізується в умовах цифровізації та онлайн-навчання. На основі опитування студентів показано, що ключовими умовами такої взаємодії є: чітка структура курсу й зрозумілі вимоги; практико-орієнтований, студентоцентрикований зміст; поєднання традиційних і інтерактивних методів (дискусії, проекти, кейси, групова робота); використання сучасних цифрових інструментів; систематичний, доброзичливий зворотний зв'язок; партнерський, а не авторитарний стиль спілкування та психологічно комфортний клімат. Викладач постає не стільки «джерелом знань», скільки фасилітатором і модератором освітнього процесу, який допомагає студенту орієнтуватися в інформаційному середовищі, бачити практичний сенс навчання й підтримує його активну, відповідальну позицію [6].

А. Марчук педагогічну взаємодію розглядає через призму впровадження змішаного навчання як сучасного формату організації освітнього процесу. Вихідною позицією є твердження, що якість освіти сьогодні безпосередньо пов'язана з тим, наскільки ефективно вибудована взаємодія «викладач–студент» в умовах цифровізації, глобалізації та змін ринку праці. Авторка показує, що поява змішаного навчання не просто додає нові технічні засоби, а змінює саму логіку педагогічної взаємодії: з'являється багаторівневе освітнє середовище (аудиторне й онлайн), розширюються канали комунікації, змінюються ролі й функції викладача та студента. Однією з ключових умов ефективної взаємодії визначається наявність інституційної стратегії розвитку електронного та змішаного навчання, управлінсько-технологічної підтримки (LMS, Moodle, платформи e-learning) та педагогічно продуманого навчально-методичного забезпечення. Умови ефективної педагогічної взаємодії А. Марчук пов'язують також із трансформацією ролі викладача: від «транслятора знань» до фасилітатора, координатора й модератора освітнього процесу, який структурує навчальний контент, підтримує індивідуальні освітні траєкторії, організовує групову роботу, діалог та рефлексію. При цьому на студента покладається відповідальність за самоорганізацію, самостійну роботу, вибір темпу й форм навчання. Змішане навчання інтерпретується як середовище, що інтегрує офлайн- і онлайн-формати, різні моделі (rotation, flex, face-to-face driver, online lab, self-blend) і відкриває можливість персоналізації навчання, побудови індивідуальних маршрутів, посилення мотивації й суб'єктної позиції здобувача освіти. Водночас дослідницею акцентується увага на амбівалентності

трансформацій: ті ж самі умови, що створюють нові можливості, породжують і нові ризики. До викликів віднесено збільшення навантаження викладача (розробка й супровід електронних курсів), потребу в постійному підвищенні цифрової та методичної компетентності, залежність від технічної бази ЗВО, підвищені вимоги до самодисципліни та відповідальності студентів [4].

Узагальнюючи викладене та враховуючи трансформацію ролей викладача й здобувача в умовах цифровізації та змішаного навчання, можна окреслити комплекс умов, за яких педагогічна взаємодія набуває по-справжньому ефективного характеру. До умов ефективної педагогічної взаємодії в контексті трансформаційних змін належать:

наявність інституційної стратегії розвитку електронного й змішаного навчання та відповідної цифрової інфраструктури (LMS, онлайн-платформи, засоби комунікації); переорієнтація викладача з ролі «транслятора знань» на фасилітатора й модератора, здатного структурувати зміст, підтримувати індивідуальні освітні траєкторії та організовувати діалог;

дотримання дидактичних принципів цілепокладання, адаптивності, безперервності, послідовності й інноваційності під час проєктування змішаних курсів; використання моделей *blended learning*, що поєднують аудиторну й онлайн-взаємодію та забезпечують гнучкість за часом, місцем, темпом і формами навчання;

формування в студентів навичок самоорганізації, самостійної роботи, відповідальності за результати навчання й готовності до суб'єкт-суб'єктної співпраці;

вибудова діалогічної комунікації «викладач-студент-студент», заснованої на довірі, партнерстві й спільному розв'язанні завдань;

безперервний професійний розвиток викладача в галузі цифрових, методичних і комунікативних компетентностей.

Саме поєднання цих умов дозволяє перевести педагогічну взаємодію на якісно новий рівень та забезпечити високу результативність навчання у зміненому освітньому середовищі. Таким чином, дослідження демонструє, що в умовах війни ефективна педагогічна взаємодія неможлива без переосмислення ролі педагога, розширення його компетентностей у сфері психічного здоров'я, цілеспрямованого формування безпечного освітнього середовища та впровадження комплексної безпекової політики на рівні закладу освіти.

Список використаних джерел

1. Красильник Ю. С. Дидактичний контроль та оцінювання у ВВНЗ як системна технологія. *Вісник Національної академії оборони України*. 2009. № 2(10). С. 30–34.
2. Красильник Ю. С. Особливості рольових позицій викладача в сучасному інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу. *Актуальні проблеми університетської та професійної післядипломної освіти в кризових умовах* : збірник тез Всеукр. інтернет-конференції. 2015. С. 55.

3. Красильник Ю. С. Професійна підготовка викладача вищого закладу освіти як педагогічна проблема. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Філософія. Психологія. Педагогіка : зб. наук. праць. 2007. № 3(21). Ч. 1. С. 53–57.

4. Марчук А. А. Особливості педагогічної взаємодії викладача та студента засобом змішаного навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 21. Т. 3. С. 173–179. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/21/part_3/39.pdf (дата звернення: 27.10.2025).

5. Чуйко О., Гладішко Є. Зміна контексту педагогічної взаємодії як умова організації безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану. *Вісник : Соціальна робота*. 2023. № 1(8). С. 57–61. URL: <https://visnyk.soch.robota.knu.ua/index.php/journal/article/view/165/125> (дата звернення: 28.10.2025).

6. Шведова Я. Педагогічна взаємодія у діаді «викладач-студент» в умовах онлайн навчання. *Educological discourse*. 2021. № 3(34). С. 111–129. URL: <https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/872/665> (дата звернення: 28.10.2025).

УДК 37.01:378

Красильник Юрій Семенович,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри професійної освіти

Київського національного університету будівництва і архітектури,

Ротко Нікіта Олегович,

здобувач вищої освіти академічної групи ПНК-24

Київського національного університету будівництва і архітектури

НАВЧАННЯ БЕЗ ВИСНАЖЕННЯ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОГЛЯД

У сучасному освітньому середовищі проблема виснаження здобувачів освіти набуває особливої гостроти, особливо в умовах війни. Поєднання підвищених академічних вимог із хронічним стресом, пов'язаним із воєнними діями, небезпекою для життя, вимушеним переміщенням, втратою домівки чи близьких, різко посилює психологічне навантаження на студентську молодь. Інтенсивний темп навчання, цифрове перевантаження, емоційний тиск, невизначеність соціального та професійного майбутнього створюють сприятливі умови для розвитку стресу, перевтоми та психічного виснаження. Дослідження та практичні спостереження свідчать про зростання проявів академічного вигорання, зниження навчальної мотивації, погіршення когнітивної продуктивності, емоційного стану студентів. Водночас традиційні підходи до організації освітнього процесу часто залишають поза увагою індивідуальні можливості, психофізіологічні ресурси здобувачів та ризики, зумовлені воєнним контекстом. Поширеним залишається уявлення про «максимальну ефективність через максимальне навантаження», що суперечить сучасним психологічним

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
VIII Міжнародної конференції

(Київ, 12 листопада 2025 року)

Керівник видавничого проєкту *Віталій Зарицький*
Авторська редакція

Підписано до друку 05.01.2026. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. аркушів – 48,59. Обл.-вид. аркушів – 42,84.
Тираж 300.

Видавець і виготовлювач: ТОВ «Видавництво Ліра-К»
Свідоцтво № 3981, серія ДК.
03115, м. Київ, вул. С. Чобану, 24
тел.: (050) 462-95-48; (067) 820-84-77
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net